

ЗАЦВЕРДЖАНА
Пастанова
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь
02.07.2021 № 143

Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Сусветная гісторыя»
для XI класа ўстаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання

(павышаны ўзровень)

СУСВЕТНАЯ ГІСТОРЫЯ

ГЛАВА 1

АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ

1. Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Сусветная гісторыя» (павышаны ўзровень) (далей — вучэбная праграма) прызначана для XI класа ўстаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

У адпаведнасці з канцэнтрычным прынцыпам пабудовы зместу гістарычнай адукацыі ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі вучні XI класа вывучаюць гістарычны перыяд: XIX — пачатак XXI ст.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана на 87 гадзін (у тым ліку 10 гадзін — рэзервовы час).

У адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам агульнай сярэдняй адукацыі на вывучэнне прадмета «Сусветная гісторыя» ў XI класе на павышаным узроўні адводзіцца 3 вучэбныя гадзіны на тыдзень у першым паўгоддзі і 2 вучэбныя гадзіны на тыдзень у другім паўгоддзі.

У дадзенай вучэбнай праграме змястоўны і працэсуальны кампаненты вучэбнага матэрыялу структураваны наступным чынам:

I. Свет у XIX — пачатку XX ст.

II. Свет у эпоху крызісу індустрыяльнага грамадства (1918—1945 гг.).

III. Краіны свету ў другой палове XX — пачатку XXI ст.

У XI класе вывучэнне сусветнай гісторыі арганізуецца на праблемна-тэарэтычным узроўні, што прадугледжвае сістэматызацыю і абагульненне ведаў; асэнсаванне вучнямі гістарычнага працэсу, разуменне імі заканамернасцей і тэндэнцый гістарычнага развіцця.

Важна вучыць вучняў прыёмам самастойнага пазнання гістарычнай і сучаснай сацыяльнай рэчаіснасці.

У працэсе навучання гісторыі ў XI класе варта зрабіць акцэнт на развіцці ў вучняў уменняў самастойна аналізаваць падзеі мінулага і сучаснасці, вызначаць сваё стаўленне да іх і даваць ім уласную аргументаваную ацэнку.

Настаўнік, зыходзячы з педагагічнай мэтазгоднасці і ўлічваючы асаблівасці навучання ў канкрэтных умовах, можа змяніць рэкамендаваную дадзенай вучэбнай праграмай колькасць вучэбных гадзін на вывучэнне асобных тэм і парадак іх вывучэння, не выходзячы за межы агульнай колькасці вучэбнага часу, адведзенага на вывучэнне раздзелаў.

Рэзервовы час рэкамендавана выкарыстоўваць для кантролю засваення ведавага і дзейнаснага кампанентаў зместу гістарычнай адукацыі, а таксама для прэзентацыі вынікаў праектнай дзейнасці вучняў.

3. Мэгамі гістарычнай адукацыі на павышаным узроўні ў XI класе з'яўляюцца:

- асэнсаванне вучнямі ведаў пра сусветна-гістарычны працэс, неабходных для разумення вытокаў сучасных рэалій і прагназавання будучай жыццядзейнасці;
- усведамленне вучнямі самакаштоўнасці і ўнікальнасці культуры кожнага народа, у тым ліку арыгінальнасці шматвяковай культуры беларускага народа;
- фарміраванне на аснове засвоеных гістарычных ведаў кампетэнцый, неабходных для прафесійнага самавызначэння і працягу адукацыі па выбраным напрамку, а таксама для арыентацыі ў сучасным сацыякультурным асяроддзі і самарэалізацыі ва ўмовах шматмерных адносін з іншымі людзьмі;
- фарміраванне каштоўнасных арыентацый вучняў на аснове выхавання патрыятызму, павагі да гістарычных традыцый народаў свету, развіцця грамадзянскай і нацыянальнай самасвядомасці, успрымання ідэй гуманізму.

4. Задачамі гістарычнай адукацыі ў XI класе на павышаным узроўні з'яўляюцца:

- сістэматызацыя і абагульненне ведаў;
- авалоданне вучнямі асновамі тэарэтычных ведаў аб гістарычным працэсе;

- асэнсаванне заканамернасцей, тэндэнцый і асаблівасцей развіцця асобных краін, цывілізацый і рэгіёнаў свету ў XIX — пачатку XXI ст., разуменне месца і ролі гісторыі Беларусі дадзенага перыяду ў сусветна-гістарычным працэсе;
- развіццё гістарычнага мыслення;
- фарміраванне светапоглядных перакананняў і каштоўнасных арыентацый;
- выпрацоўка ў вучняў спецыяльных гістарычных уменняў, неабходных для самастойнага набывання сацыяльна-гістарычных ведаў;
- стварэнне ўмоў для самарэалізацыі і паспяховай сацыялізацыі асобы ў сучасным сацыякультурным асяроддзі, фарміраванне гатоўнасці вучняў да асэнсаванага прафесійнага самавызначэння, далейшага працягу адукацыі і працоўнай дзейнасці.

5. Улічваючы ўзроставыя псіхалагічныя асаблівасці вучняў XI класа, узровень іх навучанасці, а таксама мэты вывучэння гісторыі на павышаным узроўні, найбольш эфектыўнымі формамі і метадамі навучання варта прызнаць тыя, што заснаваны на вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў, якая носіць самастойны, даследчы, развіваючы, дыскусійна-дыялогавы характар.

Стварыць умовы для асваення спецыяльных спосабаў дзейнасці, навыкаў даследчай працы з гістарычнымі крыніцамі, удасканалваць уменні фармуляваць і аргументаваць уласны пункт гледжання дазваляць правядзенне ўрокаў-практыкумаў і арганізацыя практычнай дзейнасці навучэнцаў.

Асаблівая ўвага павінна надавацца ўдасканаленню спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, неабходных для працягу адукацыі па выбраным напрамку, а таксама для далейшага самастойнага выкарыстання гістарычных ведаў пры аналізе сучаснай сацыяльнай рэчаіснасці.

Дадзеная вучэбная праграма прадугледжвае правядзенне абгульняючых урокаў, якія садзейнічаюць усталяванню сувязей паміж рознымі раздзеламі, выяўленню заканамернасцей і тэндэнцый, удасканаленню кампетэнцый вучняў. Павышэнню якасці навучання будзе спрыяць выкарыстанне ў адукацыйным працэсе ўнутры- і міжпрадметных сувязей і сучасных інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій.

6. Павышаны ўзровень вывучэння вучэбнага прадмета «Сусветная гісторыя» рэалізуецца з дапамогай пашырэння вучэбнага матэрыялу (увядзення новых тэм), больш глыбокага вывучэння вучэбнага матэрыялу, а таксама ўдасканалення спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці.

Павышаны ўзровень вывучэння вучэбнага прадмета «Сусветная гісторыя» прадугледжвае набыццё вучнямі сістэматычных ведаў і забяспечвае развіццё сродкамі вучэбнага прадмета «Сусветная гісторыя» прадметных, мэтапрадметных і асобасных кампетэнцый, неабходных для прафесійнага самавызначэння, працягу адукацыі па выбраным напрамку, асобнага самаразвіцця, а таксама для ўсвядомленага і эфектыўнага вырашэння адукацыйных і жыццёвых (сацыякультурных) задач.

Вывучэнне гісторыі на ўзроўні агульнай сярэдняй адукацыі ажыццяўляецца на аснове кампетэнтнаснага падыходу да падрыхтоўкі выпускніка. Кампетэнтнасць — інтэгратыўная ўласцівасць асобы, якая сфарміравана на аснове набываемых у адукацыйным працэсе і практычнай дзейнасці ведаў, уменняў, навыкаў, спосабаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці і забяспечвае здольнасць чалавека эфектыўна ажыццяўляць пэўны від дзейнасці. У адносінах да адукацыйнага працэсу кампетэнцы ўяўляюць сабой патрабаванні да падрыхтоўкі вучняў, якія задаюцца аб'ектыўна і сацыяльна, прадстаўлены пералікам прадметных, мэтапрадметных і асобасных вынікаў вывучэння гісторыі.

Прадметныя вынікі вывучэння гісторыі прадстаўлены ў патрабаваннях да вынікаў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў пасля кожнага раздзела дадзенай вучэбнай праграмы.

Навучанне вучэбным прадмеце «Сусветная гісторыя» ў XI класе павінна спрыяць фарміраванню мэтапрадметных вынікаў, якія выражаюцца ў тым, што вучань:

- ажыццяўляе вучэбную дзейнасць на аснове сфарміраваных агульнавучэбных уменняў і навыкаў; устанаўлівае міжпрадметныя сувязі;
- валодае лагічнымі аперацыямі параўнання, аналізу, сінтэзу, абагульнення, класіфікацыі па рода-відавых прыметах, устанавлення аналогій і прычынна-следчых сувязей паміж фактамі і з'явамі, вызначэння паняццяў, мадэлявання, доказаў і абвяржэнняў;

- умее інтэграваць веды з розных прадметных абласцей для вырашэння практычных задач; здольны ўспрымаць і тлумачыць на аснове атрыманых ведаў і вопыту з'явы і падзеі паўсядзённага жыцця, якія адбываюцца; умее выкарыстоўваць у сацыяльнай практыцы набытыя навуковыя веды;
- умее арганізоўваць і ўзаемадзейнічаць у розных відах сумеснай вучэбна-пазнавальнай дзейнасці, весці дыялог, вырашаць праблемныя сітуацыі; прытрымліваецца этычных і маральных норм зносін і супрацоўніцтва;
- умее правільна, лаканічна і лагічна выкладаць свой пункт гледжання; можа аргументаваць уласную пазіцыю; крытычна ставіцца да свайго і чужога меркавання;
- валодае тэхналогіямі пошуку, адбору, апрацоўкі, захоўвання, перадачы інфармацыі, у тым ліку выкарыстоўвае інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі ў адпаведнасці з вучэбнымі і камунікацыйнымі задачамі; самастойна арыентуецца ў розных крыніцах інфармацыі;
- крытычна ўспрымае інфармацыю, атрыманую з розных крыніц, граматына інтэрпрэтуе і выкарыстоўвае яе ў адукацыйных і агульнакультурных мэтах;
- умее вызначаць мэты свайго навучання, ставіць і фармуляваць новыя задачы ў вучэбна-пазнавальнай дзейнасці; праяўляе здольнасць да самакіравання вучэбнай дзейнасцю, рэфлексіі, самарэгуляцыі, самастойнага вызначэння прыярытэтных задач;
- матываваны на інавацыйную, стваральную дзейнасць; ажыццяўляе самастойны пошук метадаў рашэння праблемных задач творчага і пошукавага характару, супярэчнасцей з выкарыстаннем розных метадаў пазнання.

Асобныя вынікі вывучэння гісторыі ўяўляюць сабой сфарміраваную сістэму каштоўнасных адносін вучняў да сябе і іншых, працэсу навучання і яго вынікаў і ў цэлым да працэсу жыццядзейнасці. Яны прадугледжваюць сфарміраванасць светапогляду, асобнай і грамадзянскай пазіцыі вучняў; развіццё гатоўнасці да адказных паводзін у сучасным грамадстве; назапашванне вопыту жыццядзейнасці, у тым ліку на аснове асэнсавання сацыяльна-маральнага вопыту папярэдніх пакаленняў. Асобныя вынікі вывучэн-

ня гісторыі дазваляюць займаць актыўную жыццёвую пазіцыю, захоўваць нацыянальную ідэнтычнасць у полікультурным грамадстве, псіхічнае і фізічнае здароўе, накіраваны на фарміраванне патрэбнасці ў самапазнанні, самаразвіцці, самаактуалізацыі і самарэалізацыі.

Асобныя вынікі вывучэння гісторыі, звязаныя з асобнымі якасцямі і светапогляднымі ўстаноўкамі вучняў, вызначаны як прагназуемыя і не падлягаюць прамежкавай і выніковай праверцы.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА. АСНОўНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАў ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯў

Уводзіны (2 гадзіны)

Перыядызацыя сусветнай гісторыі Новага і Навейшага часу. Змены на палітычнай карце свету. Мадэрнізацыя грамадства і інтэграцыйныя працэсы ў сусветнай супольнасці. Навукова-тэхнічны прагрэс і паскарэнне гістарычнага развіцця. Войны і рэвалюцыі. Нацыянальна-вызваленчыя рухі. Дэкаланізацыя. Глобальныя праблемы сучаснасці.

I. СВЕТ У XIX — ПАЧАТКУ XX ст. (31 гадзіна)

Прамысловая рэвалюцыя XIX ст. Сутнасць і асноўныя этапы прамысловай рэвалюцыі. Эканамічны рост і індустрыялізацыя ў Еўропе. Аграрная рэвалюцыя. Прамысловая рэвалюцыя і навука. Сацыяльныя праблемы.

Развіццё транспарту і сувязі, міграцыя насельніцтва і ўрбанізацыя. Новыя крыніцы энергіі. Развіццё транспарту і сувязі. Міграцыя насельніцтва і ўрбанізацыя. Роля навукі ў развіцці прамысловасці.

Сацыяльныя і палітычныя наступствы прамысловай рэвалюцыі. З'яўленне прамысловага пралетарыяту. Становішча сялянства. Прамысловая і фінансавая буржуазія. Сярэдні клас. Змены ў спосабе жыцця ў эпоху прамысловай рэвалюцыі. «Сацыяльнае пытанне». Новыя палітычныя ідэалогіі і партыі.

Францыя ў эпоху Консульства і імперыі Напалеона Банапарта. Францыя: ад рэспублікі да імперыі. Канстытуцыя 1799 г. Унутраная палітыка Напалеона. Кодэкс Напалеона.

Напалеонаўскія войны і іх наступствы. Уплыў Французскай рэвалюцыі на Еўропу. Супрацьстаянне і войны. Разбурэнне феадальна-абсалютысцкіх парадкаў у Еўропе. Разгром імперыі Напалеона. Усталяванне Венскай сістэмы міжнародных адносін. Свяшчэнны саюз.

Еўрапейскія рэвалюцыі і нацыянальныя рухі пасля Венскага кангрэса. Еўропа ў перыяд рэакцыі (1815—1830 гг.). Нацыянальныя рухі і рэвалюцыі 1820-х гг. Рэвалюцыі 1830—1831 гг. Еўрапейская «вясна народаў» (рэвалюцыі 1848—1849 гг.).

Узнікненне новых нацыянальных дзяржаў у Еўропе. Аб'яднанне Італіі. Стварэнне Германскай імперыі. Змена палітычнай сітуацыі ў Еўропе.

Асаблівасці сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця краін Захаду ў другой палове XIX — пачатку XX ст. (2 гадзіны). Змена сацыяльнай структуры. Эканамічнае развіццё краін Захаду. З'яўленне манаполій. Імперыялізм. Палітычнае развіццё краін Захаду.

Грамадскія і палітычныя рухі. Распаўсюджванне ідэй лібералізму ў Еўропе. Сацыяльныя заваёвы працоўных у другой палове XIX ст. Зараджэнне сацыялістычнай ідэалогіі. Узнікненне марксізму. Стварэнне сацыялістычных партый. I і II Інтэрнацыяналы. Ідэалогія нацыяналізму.

ЗША ў XIX — пачатку XX ст. Экспансія ЗША на кантынэнце. Грамадзянская вайна і яе вынікі. Паскарэнне эканамічнага росту. Прыток імігрантаў і іх амерыканізацыя. Асаблівасці амерыканскай палітычнай сістэмы.

Сістэма ваенна-палітычных блокаў і саюзаў у другой палове XIX — пачатку XX ст. Крымская вайна і крах Венскай сістэмы міжнародных адносін. На шляху да Траістага саюза. Збліжэнне Расіі і Францыі. Стварэнне Антанты. Абвастрэнне супярэчнасцей паміж вялікімі дзяржавамі ў пачатку XX ст.

Расійская імперыя ў XIX — пачатку XX ст.: эканамічнае развіццё і рэформы. Дзяржаўны лад. Рэформы дзяржаўнага кіравання. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Расіі ў першай палове XIX ст.

Буржуазныя рэформы 1860—1870-х гг. Паслярэформеннае развіццё. Сталыпінская аграрная рэформа 1906—1911 гг.

Расійская імперыя ў XIX — пачатку XX ст.: палітычнае развіццё і рэвалюцыі (2 гадзіны). Айчынная вайна 1812 г. і грамадскія рухі XIX ст. Рэвалюцыйны рух у Расіі і яго асаблівасці. Рэвалюцыя 1905—1907 гг.

Славянскія народы ў барацьбе за нацыянальнае вызваленне (2 гадзіны). Становішча славянскіх народаў у складзе іншаземных дзяржаў. Расія і славянскае пытанне. Нацыянальнае адраджэнне. Рух за дзяржаўную самастойнасць. Руска-турэцкія войны і вызваленне Балгарыі. Стварэнне новых славянскіх дзяржаў. Балканскія войны пачатку XX ст.

Крызіс традыцыйнага грамадства ў краінах Усходу. Асноўныя рысы ўсходніх грамадстваў да пачатку XIX ст. Прамысловы пераварот і яго ўплыў на краіны Азіі і Афрыкі. Індыя пад уладай англічан. Сацыяльныя рухі і рэвалюцыя ў Кітаі. Японскі вопыт мадэрнізацыі. Мусульманскі свет і Еўропа.

Зваржэнне каланіяльнага падзелу свету. Актывізацыя каланіяльнай экспансіі ў Азіі і Афрыцы. Канчатковы падзел свету на калоніі і сферы ўплыву. Наступствы каланіялізму для метраполій і калоній. Краіны Усходу ў эпоху «абуджэння Азіі».

Каланіялізм у краінах Азіі і Афрыкі і асноўныя цэнтры антыкаланіяльнага супраціўлення. Формы і метады каланіяльнай эксплуатацыі народаў Азіі і Афрыкі. Тэрытарыяльны падзел свету ў канцы XIX — пачатку XX ст. Супраціўленне чужаземнаму ўмяшанню. Англа-афганскія войны. «Опіумныя войны» і паўстанне іхэтуаней у Кітаі. Англа-бурская вайна (1899—1902 гг.).

Рэвалюцыйны ўздым у краінах Усходу ў пачатку XX ст. (2 гадзіны). Уздым нацыянальнага руху ў Індыі. Рэвалюцыі ў Іране і Турцыі. Зваржэнне Цінскай дынастыі ў Кітаі.

Утварэнне незалежных дзяржаў у Лацінскай Амерыцы. Іспанская і Партугальская Амерыка. Вызваленчая барацьба і дасягненне незалежнасці. Панаванне буйных землеўладальнікаў. Палітычнае развіццё Лацінскай Амерыкі. Адметныя рысы развіцця лацінаамерыканскай культуры.

Навука, літаратура і мастацтва ў XIX ст. (2 гадзіны). Уплыў натуральных навук на развіццё грамадства. Літаратура і мастацтва.

«Эпоха канца стагоддзя». Пачатак фарміравання масавай культуры. Уклад Расіі ў сусветную культуру.

Першая сусветная вайна як рубажны перыяд у еўрапейскай гісторыі (2 гадзіны). Прычыны, характар і мэты вайны. Заходні і Усходні франты. ЗША ў Першай сусветнай вайне. Завяршальны этап вайны (1917—1918 гг.). Вайна і грамадства. Новае аблічча вайны. Вынікі вайны.

Урок-практыкум (3 гадзіны)

Урок абагульнення

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

в е д а ц ь:

- ♦ перыядызацыю: гісторыі Новага часу, гісторыі Навейшага часу; гісторыі Першай сусветнай вайны;
- ♦ значэнне паняццяў: *прамысловая рэвалюцыя, індустрыялізацыя, дэмаграфічная рэвалюцыя, міграцыя, урбанізацыя, Венская сістэма міжнародных адносін, кансерватызм, лібералізм, сацыялізм, марксізм, нацыянальны рух, пратэкцыянізм, буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя, парламенцкая рэспубліка, манополія, імперыялізм, палітычная партыя, мадэрнізм, ваенна-палітычны блок, сусветная вайна, Першая сусветная вайна;*
- ♦ асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін, Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.;
- ♦ культурную спадчыну краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін, Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.;

у м е ц ь:

- ♦ паказваць на гістарычнай карце: імперыю Напалеона, тэрытарыяльныя змены, якія адбыліся ў Еўропе па рашэнням Венскага кангрэса; славянскія краіны ў складзе Расійскай, Аўстрыйскай, Асманскай імперый; каланіяльны падзел свету;
- ♦ характарызаваць палітычнае, сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін,

Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.; дзейнасць найбольш значных палітычных і дзяржаўных асоб і дзеячаў культуры краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін, Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.;

- ◆ даваць ацэнку гістарычным падзеям, дзейнасці палітычных і дзяржаўных асоб краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін, Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.; ацэньваць уклад у сусветную культуру краін Заходняй Еўропы, славянскіх краін, Расіі, краін Усходу ў XIX — пачатку XX ст.

II. СВЕТ У ЭПОХУ КРЫЗІСУ ІНДУСТРЫЯЛЬНАГА ГРАМАДСТВА (1918—1945 гг.) (24 гадзіны)

Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін. Праблемы пераможцаў. Новая расстаноўка сіл на міжнароднай арэне. Вынікі Парыжскай мірнай канферэнцыі. Вашынгтонская канферэнцыя. Супярэчнасці Версальска-Вашынгтонскай сістэмы. Спраба стварэння інструмента міру. Рух за стварэнне сістэмы калектыўнай бяспекі.

Расія ў 1917 г.: Лютаўская і Кастрычніцкая рэвалюцыі (2 гадзіны). Першая сусветная вайна і перамога Лютаўскай рэвалюцыі ў Расіі. Адрачэнне Мікалая II і падзенне манархіі. Захоп улады бальшавікамі. Фарміраванне савецкай дзяржаўнасці. Прынцыпы нацыянальна-дзяржаўнага ладу. Асновы эканамічнай палітыкі. Прычыны перамогі бальшавікоў. Значэнне Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Савецкая дзяржава ў 1917—1939 гг. (2 гадзіны). Грамадзянская вайна ў Расіі: прычыны, асноўныя этапы, наступствы. Эканамічная палітыка Савецкай дзяржавы ў гады Грамадзянскай вайны. Новая эканамічная палітыка (НЭП). Савецкая мадэль мадэрнізацыі: індустрыялізацыя і калектывізацыя.

Утварэнне СССР. Нацыянальна-дзяржаўнае будаўніцтва. Утварэнне СССР. Асноўныя рысы савецкай палітычнай сістэмы. Культурная рэвалюцыя і яе вынікі.

Краіны Захаду ў міжваенны перыяд (2 гадзіны). Пасляваенныя праблемы. Вялікая дэпрэсія. Шляхі выхаду з крызісу. «Новы курс» Ф. Рузвельта.

Зацвярдженне антыдэмакратычных рэжымаў у Еўропе (2 гадзіны). Вытокі фашызму ў Еўропе. Устанаўленне фашысцкага рэжыму ў Італіі. Устанаўленне нацысцкага рэжыму ў Германіі. Ідэалогія і практыка фашызму.

Вызваленчы рух і рэвалюцыі ў краінах Азіі і Афрыкі. Тэрытарыяльны перадел свету. Нацыянальна-вызваленчы рух за незалежнасць і мадэрнізацыю. Асаблівасці развіцця Японіі. Лацінская Амерыка.

Ідэалогія нацыянальна-вызваленчага руху. Гандзізм. Суньятсе-нізм. Ісламскі нацыяналізм і яго разнавіднасці. Кемалізм.

Развіццё навукі і мастацтва (2 гадзіны). Ідэалагізацыя і палітызацыя культуры. Навука і культура. Супярэчлівы характар развіцця навукі. Літаратура і мастацтва.

Свет на шляху да новай сусветнай вайны (2 гадзіны). Эпоха пацыфізму і адноснай стабілізацыі ў Еўропе. Крах Версальскай сістэмы. Агрэсіўная палітыка фашысцкіх дзяржаў. Фарміраванне блока агрэсіўных дзяржаў. Праблема стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі. Палітыка супакаення. Прычыны палітыкі супакаення.

Другая сусветная вайна і яе наступствы (2 гадзіны). Прычыны, характар і мэты вайны. Удзельнікі вайны. Галоўныя этапы Другой сусветнай вайны. Пачатак Другой сусветнай вайны. Вялікая Айчынная вайна. Завяршальны этап Другой сусветнай вайны.

Вялікая Айчынная вайна. Мэты Германіі ў вайне супраць СССР. Асаблівасці пачатковага перыяду вайны. Ход ваенных дзеянняў. Партызанская і падпольная барацьба на акупаваных тэрыторыях. Савецкі тыл. Роля Савецкага Саюза ў разгроме фашысцкага блока. Крыніцы перамогі.

Дзейнасць антыгітлераўскай кааліцыі. Стварэнне антыгітлераўскай кааліцыі. Праблема адкрыцця Другога фронту. Умацаванне антыгітлераўскай кааліцыі. Тэгеранская канферэнцыя. Канчатковы разгром агрэсіўнага блока. Стварэнне Ялцінска-Патсдамскай сістэмы міжнародных адносін.

Урок-практыкум (3 гадзіны)

Урок абагульнення

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ
ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

в е д а ц ь:

- ♦ перыядызацыю: гісторыі міжваеннага перыяду краін Захаду; гісторыі Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў;
- ♦ значэнне паняццяў: *сацыялістычная рэвалюцыя, Версальска-Вашынгтонская сістэма міжнародных адносін, сусветны эканамічны крызіс, савецкая дзяржава, суцэльная калектывізацыя сельскай гаспадаркі, культурная рэвалюцыя, адміністрацыйна-камандная сістэма, аўтарытарны палітычны рэжым, таталітарны палітычны рэжым, фашызм, нацызм, індустрыяльнае грамадства, акупацыя, агрэсія, дамініён, мандатная сістэма, этатызм, масавая культура, элітарная культура;*
- ♦ асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага развіцця краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.;
- ♦ асаблівасці развіцця культуры краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.;

у м е ц ь:

- ♦ паказваць на гістарычнай карце: тэрытарыяльныя змены, якія адбыліся на палітычнай карце свету пасля Першай сусветнай вайны; асноўныя тэатры ваенных дзеянняў і месцы асноўных бітваў Другой сусветнай вайны;
- ♦ характарызаваць палітычнае, сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.; дзейнасць найбольш значных палітычных і дзяржаўных асоб і дзеячаў культуры краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.;
- ♦ даваць ацэнку гістарычным падзеям, дзейнасці палітычных і дзяржаўных асоб краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.; ацэньваць уклад у сусветную культуру краін Заходняй Еўропы, ЗША, Савецкай Расіі, СССР, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў 1918—1945 гг.

III. КРАІНЫ СВЕТУ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ ХХ — ПАЧАТКУ ХХІ ст. (19 гадзін)

Свет пасля Другой сусветнай вайны. Абвастрэнне супярэчнасцей паміж заходнімі дзяржавамі і СССР. Стварэнне ваенна-палітычных і эканамічных міждзяржаўных арганізацый і блокаў. Халодная вайна. Распад еўрапейскай сістэмы сацыялізму. Працэсы інтэграцыі і дэзінтэграцыі ў сучасным свеце.

Навукова-тэхнічны прагрэс і фарміраванне постіндустрыяльнага грамадства. Навукова-тэхнічная рэвалюцыя. Прарыў у медыцыне. «Зялёная рэвалюцыя». Наступствы НТР.

Заходняя Еўропа. Эканамічны ўздым 1950-х гг. «Дзяржава ўсеагульнага дабрабыту». Хваляванні і перамены 1960—1970-х гг. Неакансерватыўная палітыка 1980—1990-х гг.

Стварэнне Еўрапейскага саюза. Інтэграцыйныя працэсы і стварэнне Еўрапейскага саюза. Палітычны лад. Эканоміка. Праблемы і перспектывы развіцця.

Краіны Цэнтральнай і Паўднёва-Усходняй Еўропы (2 гадзіны). Агульнадэмакратычны характар пераўтварэнняў 1945—1947 гг. «Саветызацыя» палітыкі кампартый. Крызісы і ўзрушэнні. «Аксамітавыя рэвалюцыі». Роспуск СЭУ і АВД. Аб'яднанне Германіі. Утварэнне Чэхіі і Славакіі. Распад федэратыўнай дзяржавы Югаславія.

СССР у 1945 — першай палове 1980-х гг.: эканамічнае развіццё. СССР пасля вайны. Рэформы М. С. Хрушчова. Эпоха «развітога сацыялізму». Дасягненні і пралікі ў развіцці эканомікі. Цяняя эканоміка.

СССР у 1945 — пачатку 1980-х гг.: палітычнае развіццё. Наступствы вайны і новыя тэндэнцыі ў развіцці савецкага грамадства. Спробы дэмакратызацыі палітычнай сістэмы. XX з'езд КПСС і яго значэнне. Грамадска-палітычнае становішча ў сярэдзіне 1960-х — пачатку 1980-х гг. Знешняя палітыка.

Перабудова ў СССР і яе наступствы. Перабудова: вытокі, прычыны, мэты. Паглыбленне крызісу савецкага грамадства і распад СССР. Стварэнне Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД) і ўтварэнне незалежных постсавецкіх дзяржаў.

Расійская Федэрацыя. Радыкальная эканамічная рэформа. Кастрычніцкія падзеі 1993 г. і прыняцце Канстытуцыі Расійскай

Федэрацыі. Сацыяльна-эканамічнае і палітычнае развіццё Расіі ў 1994—1999 гг. Расія ў пачатку XXI ст. Пospехі і праблемы. Знешнепалітычныя выклікі.

Распад каланіяльнай сістэмы. Атрыманне незалежнасці. Краіны, якія развіваюцца. Халодная вайна і трэці свет. Новыя дзяржавы ў пошуках стабільнасці. Перашкоды на шляху развіцця.

Мадэрнізацыйныя працэсы ў краінах Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі (2 гадзіны). Сутнасць тэорыі мадэрнізацыі. Японія, Кітай, Індыя. Новыя індустрыяльныя краіны. Мадэрнізацыя ў краінах Афрыкі і Лацінскай Амерыкі.

Асноўныя тэндэнцыі развіцця культуры другой паловы XX — пачатку XXI ст. (2 гадзіны). Новыя з’явы ў развіцці культуры. Развіццё масавай культуры. Адукацыя. Грамадскія навукі. Выяўленчае мастацтва. Мастацкая літаратура. Архітэктура.

Урок-практыкум (3 гадзіны)

Урок абагульнення

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вучні павінны:

в е д а ц ь:

- ◆ значэнне паняццяў: *сацыялістычны лагер, навукова-тэхнічная рэвалюцыя, постіндустрыяльнае грамадства, інфармацыйнае грамадства, «дзяржава ўсеагульнага дабрабыту», неакансерватызм, сталінізм, распад каланіяльнай сістэмы, новыя індустрыяльныя краіны, краіны трэцяга свету, неакаланіялізм, глабалізацыя, транснацыянальная карпарацыя, глабальныя праблемы чалавецтва, лакальныя войны;*
- ◆ асноўныя працэсы палітычнага, сацыяльна-эканамічнага развіцця краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.;
- ◆ асаблівасці развіцця культуры краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.;

у м е ц ь:

- ◆ паказваць на гістарычнай карце: тэрытарыяльныя змены, якія адбыліся пасля Другой сусветнай вайны, у другой палове XX — пачатку XXI ст., сацыялістычныя краіны, краіны трэцяга свету;
- ◆ характарызаваць палітычнае, сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.; дзейнасць найбольш значных палітычных і дзяржаўных асоб і дзеячаў культуры краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.;
- ◆ даваць ацэнку гістарычным падзеям, дзейнасці палітычных і дзяржаўных асоб краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.; ацэньваць уклад у сусветную культуру краін Захаду, СССР, Расіі, краін Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі ў другой палове XX — пачатку XXI ст.

Заклучэнне (1 гадзіна)

Свет у пачатку XXI ст. Новая стадыя развіцця цывілізацыі. Постіндустрыяльнае грамадства. Эвалюцыя двухполюснай структуры свету. Экалагічныя праблемы. Праблемы вайны і міру. Глобалізацыя і яе наступствы. Фарміраванне новага сусветнага парадку.

ГЛАВА 3

АГУЛЬНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА АРГАНІЗАЦЫІ АДУКАЦЫЙНАГА ПРАЦЭСУ

У працэсе навучання вучэбным прадмеце «Сусветная гісторыя» ў XI класе рэкамендуецца арганізоўваць наступныя віды вучэбна-пазнавальнай дзейнасці вучняў:

- ◆ праца з гістарычнай картай, самастойнае складанне абагульняючых/параўнальных/сінхранічных табліц, перавод тэкставай інфармацыі ў знакава-сімвальную і наадварот, рашэнне пазнавальных/праблемных/кантэкстных задач, праца з крыніцамі сацыяльна-гістарычнай інфармацыі розных відаў, выкананне заданняў пошукавага/даследчага характару.

Па выніках вывучэння вучэбнага прадмета «Сусветная гісторыя» на павышаным узроўні ў XI класе вучні павінны:

у м е ц ь:

- ◆ лакалізоўваць падзеі сусветнай гісторыі XIX — пачатку XXI ст. у часе і прасторы;
- ◆ тлумачыць значэнне асноўных паняццяў і правільна іх выкарыстоўваць пры характарыстыцы гістарычнай і сучаснай сацыяльнай рэчаіснасці;
- ◆ суадносіць гістарычныя падзеі, з’явы і працэсы еўрапейскай і сусветнай гісторыі;
- ◆ адрозніваць гістарычны факт і яго інтэрпрэтацыі;
- ◆ характарызаваць палітычнае, сацыяльна-эканамічнае і культурнае развіццё прадстаўленых у дадзенай вучэбнай праграме краін свету ў XIX — пачатку XXI ст.; дзейнасць палітычных і дзяржаўных асоб і дзеячаў культуры;
- ◆ характарызаваць геапалітычнае становішча краін у XIX — пачатку XXI ст.;
- ◆ вылучаць асаблівасці палітычнага, сацыяльна-эканамічнага і культурнага развіцця прадстаўленых у дадзенай вучэбнай праграме краін свету ў XIX — пачатку XXI ст.;
- ◆ даваць ацэнку гістарычным падзеям, дзейнасці ўрадаў, палітычных і дзяржаўных дзеячаў у XIX — пачатку XXI ст.; ацэньваць уклад дзеячаў культуры і навукі XIX — пачатку XXI ст. у сусветную культуру;
- ◆ тлумачыць прычынна-выніковыя сувязі паміж гістарычнымі фактамі, раскрываць узаемаабумоўленасць змяненняў у асноўных сферах грамадскага жыцця;
- ◆ сістэматызаваць, класіфікаваць і абагульняць гістарычныя факты і рабіць на аснове гэтага аргументаваныя вывады;
- ◆ параўноўваць гістарычныя факты па самастойна вызначаных крытэрыях;
- ◆ канкрэтызаваць высновы, гістарычныя паняцці;
- ◆ вызначаць значэнне гістарычных падзей, з’яў, працэсаў;
- ◆ праводзіць аналіз зместу гістарычных дакументаў;
- ◆ пераводзіць тэкставую інфармацыю ў знакава-сімвальную і наадварот;
- ◆ тлумачыць розныя пункты гледжання на адны і тыя ж гістарычныя факты;

- ◆ выказваць і аргументаваць сваё стаўленне да гістарычных падзей і асоб;
- ◆ выказваць аргументаваны пункт гледжання пры абмеркаванні гістарычных праблем;
- ◆ праводзіць пошук гістарычнай інфармацыі ў крыніцах розных відаў;
- ◆ выкарыстоўваць метады вучэбнага гістарычнага даследавання: фармуляваць праблемы, ажыццяўляць збор, сістэматызацыю і абагульненне матэрыялу, праводзіць прэзентацыю вынікаў асабістага вучэбнага даследавання;

у жываць засвоеныя веды і ўменні:

- ◆ для тлумачэння гістарычнага кантэксту пры чытанні мастацкай літаратуры, праглядзе гульнявых і дакументальных фільмаў, наведванні гістарычных славутасцей, музеяў і г. д.;
- ◆ вызначэння ўласнай пазіцыі ў адносінах да гістарычных падзей, з'яў і асоб, а таксама падзей сучаснага жыцця;
- ◆ аналізу сучаснай сацыяльнай інфармацыі, прадстаўленай у сродках масавай інфармацыі;
- ◆ беражлівых адносін да помнікаў гісторыі і культуры;
- ◆ усвядомленых паводзін як прадстаўніка грамадзянскай, этнакультурнай, канфесійнай супольнасці, якая склалася гістарычна, грамадзяніна Беларусі.